

Järnålderslämningar i Söregärde

Boplatslämningar från järnålder och fynd från historisk tid.
Särskild arkeologisk undersökning, Söregärde 8:1, Ryssby
socken, Småland

Ludvig Papmehl-Dufay

KALMAR LÄNS MUSEUM
Rapport april 2008

Järnålderslämningar i Söregärde

Boplatslämningar från järnålder och fynd från historisk tid.
Särskild arkeologisk undersökning, Söregärde 8:1, Ryssby socken, Småland

Författare Ludvig Pappmehl-Dufay

Copyright Kalmar läns museum

Redaktion Per Lekberg

Kartor publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag Kalmar läns museum

ISSN 1400-352X

Abstract

This report presents the results from an archaeological excavation performed by Kalmar county museum in October 2007, at Söregärde just south of Rockneby, parish of Ryssby, Småland, Sweden. The excavation was occasioned by the construction of a new road, planned to run west of and parallel with the existing E22 between Lindsdal and Rockneby. A trial excavation in 2006 indicated that settlement remains, presumably dated to the Iron Age, are present in a small area on the property of Söregärde 8:1. The present excavation aimed at excavating these settlement remains in order to trace possible settlements in the area during the late Iron Age. The results of the excavation were meager, however, and the few finds could all be dated to the 16th- and 17th century. A number of post-holes, two hearths and some miscellaneous pits were found and excavated, and two radiocarbon-dates suggest that they should be dated to the Roman Iron Age and the Migration period. It is suggested here that the remains within the appointed area represent the periphery of a settlement situated further to the southwest.

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Bakgrund och förutsättningar	7
Metod	10
Resultat	11
Utgrävning	11
Kartstudie	18
¹⁴ C-datering	19
Förmedling	21
Tolkning och diskussion	22
Tekniska och administrativa uppgifter	23
Referenser	24
Bilagor	25

Sammanfattning

Under 7 dagar i oktober 2007 utförde Kalmar läns museum en särskild arkeologisk undersökning i Söregärde strax söder om Rockneby, i Ryssby socken, Småland. Undersökningen föranleddes av planer på en parallellväg längs E22, och beställare var Vägverket Region sydöst. En arkeologisk förundersökning utförd av Kalmar läns museum 2006 (Petersson 2006) påvisade förekomst av förmodat förhistoriska boplatlämningar längs en sträcka av omkring 50 m. Vid slutundersökningen påträffades sparsamt med lämningar i form av anläggningar och fynd. De senare kan samtliga dateras till historisk tid, men anläggningarna kan utifrån ¹⁴C-dateringar av en härd och ett stolphål dateras till Romersk järnålder och folkvandringstid, motsvarande perioden ca 200-550 e Kr. Utifrån lämningarnas rumsliga fördelning samt det topografiska läget förefaller det troligt att de påträffade lämningarna representerar den östra utkanten av en fornlämning belägen på det något högre liggande området strax väster om den här undersökta sträckan.

Inledning

Under perioden 8-16 oktober 2007 utförde Kalmar läns museum på uppdrag av Länsstyrelsen i Kalmar län en särskild arkeologisk undersökning inom fastigheten Söregärde 8:1 en dryg km söder om Rockneby, i Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland (fig 1). Undersökningen föranleddes av en planerad parallellväg mellan Lindsdal och Rockneby, och beställare var Vägverket Region sydöst. Fältarbetet utfördes av Ludvig Pappmehl-Dufay, Nicholas Nilsson och Cecilia Ring från Kalmar läns museum. Projektledare var Ludvig Pappmehl-Dufay, som också ansvarat för färdigställandet av föreliggande rapport.

Bakgrund och förutsättningar

Området strax söder om Rockneby samhälle är rikt på fornlämningar, i synnerhet stenåldersboplatser av vilka ett stort antal finns registrerade i närheten av undersökningsområdet. En karta med registrerade fornlämningar i undersökningsområdets närhet visas i fig 2.

Ryssby med intilliggande socknar är sedan gammalt kända för sin exceptionellt stora mängd trindyxor (t ex Hagberg 1979: 29f), vilket tillsammans med den stora mängden registrerade boplatser vittnar om en livlig bygd under stenåldern. Bland stenåldersboplatserna i närheten av undersökningsområdet kan nämnas RAÄ 174, RAÄ 176 och RAÄ 241, där fynd av avslag och artefakter noterats vid inventeringar i de nyplöjda åkrarna. Fyndplatsen RAÄ 173 strax NV om undersökningsområdet markerar ett fynd av en spetsnackig yxa; vid tidpunkten för undersökningen syntes här i åkern en tydlig mörkfärgning, och enstaka flintavslag noterades i åkerytan vilket tillsammans med det tidigare yxfyndet antyder att en boplatz står att finna på platsen. I och runt Rockneby samhälle finns vidare ett antal gravfält och ensamliggande gravar (t ex RAÄ 71-74), med gravformer som antyder dateringar från bronsålder och upp i vikingatid. I anslutning till en mindre gravgrupp (RAÄ 72) inne i Rockneby genomförde Kalmar läns museum år 2000 en undersökning av en vikingatida brandgrav utan synlig markering ovan mark (Petersson 2000). Fynden från graven inkluderade en segmenterad glaspärla och en fingerring av brons. I samband med anläggandet av den nuvarande trafikplats Rockneby en knapp km norr om det här aktuella området undersöktes bland annat två blästerugnar med datering till yngre järnålder (Gustafsson 2002). Ugnarna var raserade och endast den nedre delen återstod. I närheten av Läckeby ca 3-4 km väster om det aktuella området har vid flera mindre undersökningar vikingatida och tidigmedeltida boplatzlämningar påträffats (Källström 1993; Sarnäs 1995), och vid en förundersökning 1993 intill den gamla landsvägen direkt norr om Söregärde by påträffades 1993 boplatzlämningar vilka genom såväl fynd (pärlor, keramik etc) som ¹⁴C-dateringar kan tillföras yngre järnålder och i synnerhet vikingatid (Sarnäs/Rajala

1995/2006). Dessa lämningar har i skrivande stund ännu inte förts in i fornlämningsregistret. I sammanhanget ska också nämnas den vikingatida silverskatt som framkom på Söregärdes ägor någon km öster om det här aktuella området i början av 1900-talet (Hagberg 1979: 80f). Fyndet påträffades vid jordbruksarbete och grävdes ut av lokalbefolkningen, varför delar av innehållet sannolikt förkommit. Enligt uppgift ska någon form av kruka ha ingått i fyndet, vilket antyder att skatten ursprungligen varit placerad i ett keramik- eller metallkärl. Skatten består idag av diverse bitsilver och smyckefragment (bland annat delar av halsringar, armringar och ringspännen) samt omkring 200 arabiska silvermynt med slutdatum 955 e Kr, vilka tillsammans antyder en datering av skatten till sent 900-tal.

Figur 2. Undersökningsområdet med omgivande registrerade fornlämningar markerade (röd skraffering samt röda stjärnor och streck).

Under hösten 2006 genomförde Kalmar läns museum en förundersökning längs två olika föreslagna sträckningar för den planerade parallellvägen, på fastigheter tillhöriga Svartingstorp, Söregärde och Rockneby i Åby och Ryssby socknar, Småland (Petersson 2006). Längs den föreslagna sträckningen på västra sidan av nuvarande E22 från strax norr om Söregärde by och söderut ner till Läckebylvägen påträffades fornlämningar inom en ca 50 m lång sträcka motsvarande det här aktuella området. De påträffade lämningarna inkluderade kulturlager över en sträcka av 25 m, två stolphål samt två gropar/nedgrävningar av okänd funktion. Lagret och anläggningarna antogs representera en förhistorisk boplats, och med ledning av avsaknaden av fynd föreslogs en datering till järnålder. I sammanhanget noterades möjligheterna till att lämningarna kan representera en föregångare till Söregärde by, vilken antogs ha reglerats under högmedeltid och således kan ha varit mer utspridd tidigare.

Metod

Undersökningen utfördes genom avbaning med maskin av ett ca 70 x 8 m stort område, samt handgrävning av därvid framkomna lämningar. Alla lager och anläggningar mättes in med totalstation i Rikets nät (RT90 2,5 gon V). Anläggningar undersöktes som regel till 50 %, där en profil upprättades och fotodokumenterades. Vid sidan av anläggningarna undersöktes 5 st provrutor om 1 m², i syfte att fånga det kulturlager som iakttagits vid förundersökningen. Fynd insamlades från anläggningar och undersökta provrutor, och förvaras i väntan på fyndfördelning på Kalmar läns museum under accessionsnummer KLM 44032: 1-5.

Resultat

Utgrävning

Då förundersökningen 2006 hade visat på förekomst av såväl kulturlager som anläggningar inom området och antytt en datering av lämningarna till järnålder, fanns förhoppningar om att en undersökning av dessa skulle kunna kasta nytt ljus över föregångaren till nuvarande Söregärde by. Dessvärre kunde inte dessa förhoppningar helt infrias, eftersom området visade sig hysa färre och betydligt mer svårtolkade lämningar än vad som först antagits. Det kulturlager som iaktogs vid förundersökningen kunde inte identifieras vid slutundersökningen, annat än möjligen som fläckvis förekommande mörkare lager under ploglagret i undersökningsområdets södra del (fig 3). Huruvida detta representerar kulturlager i egentlig mening är svårt att säga, även om det just i denna del av området även framkom en del anläggningar. Inga fynd framkom vid provrutsgrävning i det fläckvis iakttagna mörkare lagret. I den norra delen av undersökningsområdet, där varken kulturlager eller säkra anläggningar påträffades, framkom fynd i två av tre undersökta provrutor vilket skulle kunna tolkas som rester efter ett urlakat kulturlager. Fynden är emellertid av tveklöst historiskt datum, och utgörs av en keramikskärva yngre rödgods (BII4) samt ett silvermynt från 1500-talets slut (1/2 öre, Johan III död 1592) (fig 4). Tolkningen av dessa fynd är problematisk, då de skulle kunna härröra från det ovanliggande ploglagret och representera skräp som slängts på åkern. Silvermyntet komplicerar onekligen denna tolkning något, och möjligheten dryftades i fält att fynden faktiskt representerar någon typ av aktivitet på plats som även kan vara orsak till övriga observerade lämningar.

Figur 3. Södra delen av undersökningsområdet efter avbaning och rensning. Notera det fläckvis förekommande mörkare lagret, möjligen rester efter ett heltäckande kulturlager. Foto Ludvig Pappmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Figur 4. Silvermynt från Johan III:s regeringstid (1568-1592), påträffat i ruta 1 i undersökningsområdets norra del. Foto Nicholas Nilsson / Kalmar läns museum.

En plan över schaktet med samtliga inmätta lager och anläggningar markerade visas i fig 5. Undergrunden utgjordes mestadels av sand med undantag av södra delen där marken inom ett begränsat område mer hade karaktären av sandig morän (se fig 3 ovan). Undergrunden var, i synnerhet i schaktets norra del, påtagligt ojämn och ett stort antal mer eller mindre oregelbundna fläckar med matjordsliknande fyllning framträdde efter schaktning och rensning (fig 6). Vid första anblick var det inte helt tydligt vilka av

färgningarna som möjligen kunde representera anläggningar, och det beslöts att samtliga skulle mätas in för att sedan vid behov avfärdas genom undersökning. Detta förfarande medförde att en mycket hög andel av inmätta anläggningarna fått utgå efter undersökning. De flesta mörkfärgningar i den norra delen kunde efter undersökning förklaras som sannolika djurgångar, och det är troligt att den ojämna undergrunden är ett resultat av intensivt grävande av kaniner eller liknande. Noterbart är att både silvermyntet och rödgodsskärvan framkom i denna del av schaktet.

Figur 5. Plan över schaktet med samtliga inmätta lager och anläggningar. Provrutorna är skrafferade.

Figur 6. Nicholas Nilsson rensar i schaktets norra del. Notera den flammiga undergrunden och de många oregelbundna mörkare fläckarna. Foto från NV Ludvig Pappmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

Samtliga inmätta anläggningar återges i tabellform i bilaga 1. Av totalt 98 inmätta anläggningar utgick efter undersökning 63 st, eller närmare 65 %. En plan med de anläggningar som efter undersökning inte utgick visas i fig 7. Bland dessa återfinns 2 härdar, 18 mer eller mindre säkra stolphål, 4 gropar av okänd funktion, 1 stenrad och 10 kulturlager. De senare hade samtliga karaktären av kulturlagerfyllda svackor, som regel med liten rumslig utbredning. Stolphålen varierar i karaktär och storlek, men de flesta är relativt små och många är osäkra (se bilaga 2). Ett fåtal är kraftigare och stenskodda, främst gäller detta A45 och A73. Någon sammanhängande stolpburen konstruktion har inte kunnat identifieras inom undersökningsområdet (fig 8). I den förtätning av anläggningar som föreligger i södra delen av schaktet (se även fig 9) kan antydning till rader av stolphål ses, och möjligen kan dessa utgöra rester av hägnader eller dylikt. Med tanke på stolphålens generellt sett ringa storlek samt det korta avståndet mellan stolparna i raderna kan det emellertid knappast röra sig om huslämningar.

Figur 7. Plan över schaktet med anläggningar och lager som efter undersökning ej utgått. Provrutorna är skrafferade och numrerade.

Figur 8. Plan över schaktet med anläggningar som tolkats som stolphål samt de båda hårdarna. Provrutorna är skrafferade och numrerade.

Figur 9. Norra delen av schaktet, där flest anläggningar framkom. I förgrunden syns stenraden A63. Foto Ludvig Papmehl-Dufay / Kalmar läns museum.

De båda härdarna är belägna i mellersta respektive södra delen av schaktet (se fig 8). Den nordliga av de båda, A44, ligger i ett område med fläckvis mörkare jord under ploglagret, och med ett av de båda kraftigare stolphålen, A45, direkt intill härden mot väster (fig 10). Ytterligare ett par m västerut ligger en långsmal stenfylld grop av okänd funktion, A47 (se fig 11). Härden A94 ligger ensam i schaktets sydöstra hörn. Fyllningen utgjordes av sot- och kolblandad sand med enstaka skärvsten. I ytan på härden påträffades en handsmidd järnspik (FY2).

Figur 10. Profil genom härden A44. Bakom profilen syns det stenskodda stolphålet A45. Foto Cecilia Ring / Kalmar läns museum.

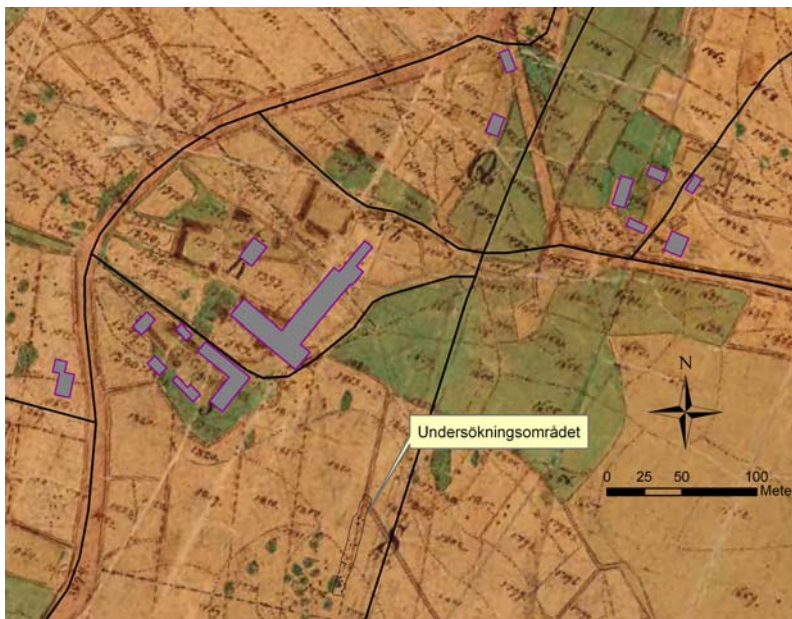
Figur 11. Foto från väst över mellersta delen av schaktet efter rensning. Härden A44 och stolphålet A45 syns uppe i bildens vänstra hörn, och den stenfyllda gropen A47 hitom dessa. Foto Ludvig Papehnl-Dufay / Kalmar läns museum.

Kartstudie

I samband med undersökningen genomfördes en översiktlig studie av historiska kartor över området i syfte att spåra aktiviteter från historisk tid inom undersökningsområdet. För ändamålet användes en Storskifteskarta från 1769 och en Laga skifteskarta från 1831, och resultaten visas i fig 12 och 13. Av kartstudien framgår att området varit uppodlat åtminstone sedan mitten av 1700-talet, och på båda kartorna syns också ett antal förmodade röjningsrösen direkt sydväst om, och till viss del inom, södra delen av undersökningsområdet. Rösena har uppenbarligen avlägsnats före 1939, då flygfotograferingen för den äldre ekonomiska kartan genomfördes. På denna karta syns inga rösen i området. En notering angående rösena är det något udda läget på en markant förhöjning i åkern. Även om inga som helst indikationer på detta kunde ses arkeologiskt bör möjligheten nämnas att det som ses på de historiska kartorna kan utgöra rester efter ett gårdsgravfält, som i så fall kanske kan sättas i samband med den vikingatida bebyggelsen strax nordost om Söregärde by. De boplatlämningar som framkommit vid undersökningen skulle i så fall kunna vara äldre än gravfältet, vilket stämmer med resultaten från ¹⁴C-dateringarna (se nedan). Boplatlämningar från äldre järnålder som överlagrats med gravfält under yngre järnålder är ett vanligt fenomen i Mellansverige.

Figur 12. Undersökningsområdets läge mot 1769 års karta.

Figur 13. Undersökningsområdets läge mot 1831 års karta.

¹⁴C-datering

Antalet anläggningar med daterbart material var ytterst få, och inskränkte sig till de båda härdarna och två förmodade stolphål från

vilka kol insamlades. Efter genomgången vedartsanalys (bilaga 3) skickades totalt tre träkolprover till Ångströmlaboratoriet i Uppsala för datering. Proverna kommer från härden A44, det stenskodda stolphålet A73 och det osäkra stolphålet A38. Resultaten visas i bilaga 4. Kolprovet från A38 visade sig vara betydligt mycket äldre än vad som förväntades, närmare bestämt drygt 10 000 år, och har uppenbarligen inget med de observerade lämningarna att göra. De andra två kolproven visar emellertid någorlunda samstämmigt på en datering kring perioden ca 200-550 e Kr, motsvarande perioderna yngre romersk järnålder och folkvandringstid. Den ena dateringen är från en härd och den andra från ett stenskott stolphål, och det förefaller troligt att de lämningarna som observerats utgör utkanten av en boplats från denna tid.

Förmedling

Undersökningsområdets närhet till Rockneby samhälle befanns utgöra en möjlighet till att förmedla undersökningens syfte och resultat till allmänheten, i synnerhet till skolor. Efter kontakt med Rocknebyskolan med förfrågning om huruvida intresse för visningar fanns, mottogs på måndagen den 15 oktober fyra grupper från förskolan samt låg- och mellanstadiet för visning på ungefär en halvtimme vardera (fig 14). Trots regnigt väder och trots att inte särskilt mycket konkret fanns att visa blev besöket mycket lyckat och uppskattat av såväl lärare som barn, och frågorna haglade om arkeologi, forntiden, gamla saker och hur det känns att hitta guld. Intrycket från den relativt ringa förmedlingsinsatsen var att besökarna, i princip helt oavsett ålder, uppskattade stort att få se och besöka en arkeologisk undersökning i verkligheten, träffa en livs levande arkeolog och höra denna berätta om vad man gör som en sådan. Att vi vid tiden för besöket knappt visste någonting om vad det var vi hade hittat just på den här platsen spelade mindre roll, och på det stora hela får insatsen anses ha varit ett mycket lyckat inslag i undersökningens genomförande.

Figur 14. Förskoleklass från Rocknebyskolan på besök. Foto Linda Jirflo.

Tolkning och diskussion

Resultaten från undersökningen är svårtolkade, och det framkomna materialet är sparsamt såväl i fynd- som anläggningshänseende. Helt klart är att lämningarna representerar mänsklig aktivitet i någon form, med ett fåtal härdar, ett något större antal framför allt mindre stolphål samt ett antal övriga anläggningar av okänd funktion. Av resultaten från ¹⁴C-dateringarna att döma kan åtminstone delar av lämningarna föras till mellersta järnåldern. Fynden är ytterst få, och inskränker sig till ett 1500-talsmynt, en skärva yngre rödgods, en järnspik och några små tegelfragment. De två förstnämnda framkom vid rutgrävning i den sandiga undergrunden i norra delen av schaktet, medan de två sistnämnda framkom i anläggningar i den södra delen. I åkerytan intill schaktet hittades vidare ett kritpipsfragment, en skärva handblåst glas och några tegelfragment. Inget av fynden kan sägas vara av förhistorisk karaktär. Med tanke på det topografiska läget och den sparsamma förekomsten av lämningar och fynd inom schaktet får det anses troligt att det som påträffades representerar utkanten av någonting mer sammanhållet. En rimlig tolkning är att höjden strax sydväst intill undersökningsområdet, sammanfallandes med det något mer steniga partiet som tidigare täckts av röjningsrösen, utgör det centrala området för lämningarna i fråga.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-1245-07

Kalmar läns museums dnr: 33-156-07

Uppdragsgivare: Vägverket region sydöst, Gunilla Schurman
551 91 Jönköping

Landskap: Småland

Kommun: Kalmar

Socken: Ryssby

Fastighet: Söregärde 8:1

Fornlämningsnr: Ryssby 263

Ek. karta: 4G 9g Ryssby

X koordinat: 6295680

Y koordinat: 1532940

M ö h: 5,5-6,5

Fältarbetstid: 8 oktober – 16 oktober 2007

Antal arbetsdagar: 15

Maskintid: 22,5 tim

Personal: Ludvig Pappmehl-Dufay, Nicholas Nilsson, Cecilia Ring

Fynd nr: KLM 44032: 1-5

Ritningar: Fältdokumentation förvaras på KLM. Samtliga ingrepp och observerade lämningar mättes in digitalt med totalstation i koordinatsystemet RT 90 2,5 gon V.

Fotomaterial: Fotodokumentation från undersökningen förvaras på KLM digitalt under Du80: 1-77.

Referenser

Gustafsson, M. 2002. Trafikplats Rockneby. Arkeologisk undersökning, Rapport 2002:1, Kalmar läns museum.

Hagberg, U.-E. 1979. Den förhistoriska kalmarbygden. I: Hammarström, I. (red) *Kalmar stads historia I. Kalmarområdets forntid och stadens äldsta utveckling. Tiden intill 1300-talets mitt.* Sid 17-92. Kalmar.

Källström, M. 1993. Vikingatida järnhantering vid Åbyån. *Kalmar län 1993*, sid 50-59.

Petersson, M. 2000. En järnåldersgrav i Rockneby. Fornlämning 72, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning, 2000. Kalmar läns museums arkeologiska rapporter, Rapport 2000.

Petersson, M. 2006. Parallellvägar vid Söregärde. Åby och Ryssby socknar, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning 2006. Kalmar läns museum, Rapport 2006.

Sarnäs, P. 1995. Ett vikingatida – tidigmedeltida utkastlager vid Svartingstorp. Åby sn, Kalmar kn, Småland. Arkeologisk förundersökning och undersökning 1993. Kalmar läns museums arkeologiska rapporter, Rapport 1995:2.

Sarnäs, P./Rajala, E. 1995/2006. Söregärde. Söregärde 1:3, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning och undersökning, 1993. Boplatserna G och H. Boplatser från yngre järnålder. Kalmar läns museum, Rapport november 1995 / Nationella rapportprojektet 2006.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar.

Bilaga 2. Profilfoton på stolphål.

Bilaga 3. Analyserapport från Vedlab.

Bilaga 4. Analyserapport från ¹⁴C-dateringar, Ångströmlaboratoriet i Uppsala.

Bilaga 5. Fyndlista.

Anl nr	Tolkning	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	Utgår	0,2	0,2	0,08	mkt ojämn och urlakad i profil, fyllning av brungrå sand samt en sten c 0,1 m stor
2	Utgår	0,9	0,5		Matjord
3	Utgår	0,4	0,3		Matjord
4	Stolphål?	0,25	0,25		Rund, flammig svartbrun färgning, i profil raka sidor och plan botten, fyllning av mörkbrun sand samt en sten
5	Utgår	0,4	0,3		Flammig rund färgning
6	Utgår	0,15	0,15		Rund brun fläckig färgning, matjordsficka
7	Utgår	0,5	0,2		Oval oregelbunden färgning, ojämn och urlakad botten
8	Utgår	1,3	0,75		Oregelbunden flammig färgning
9	Utgår	0,65	0,45		ej dokumenterad
10	Utgår	0,8	0,6		ej dokumenterad
11	Utgår	0,6	0,4		Svagt oval rel tydlig färgning
12	Utgår	0,5	0,4		Svagt oval rel tydlig färgning
13	Utgår	1	1		ej dokumenterad
14	Utgår	0,45	0,22		Oval färgning
15	Utgår	0,7	0,7		oregelbunden, flammig
16	Utgår	1	0,6		oregelbunden, flammig
17	Stolphål?	0,3	0,3		Rund, mörkbrun färgning, ej undersökt, omgiven av matjordsfläckar
18	Utgår	1,2	1		Oregelbunden, flammig
19	Utgår	1,6	0,8		Oregelbunden, flammig
20	Utgår	0,5	0,5		tydlig rund färgning, sten i ytan, mkt ojämn i profil
21	Utgår	0,17	0,17	0,08	Rund flammig färgning med urlakad botten, fyllning av mörkbrun grusig sand
22	Utgår	0,15	0,15		Rund mörkbrun färgning, mkt tunn och oregelbunden i profil
23	Utgår	0,2	0,2		ej dokumenterad
24	Utgår	0,2	0,2		Rund, ljust flammig
25	Utgår	0,5	0,35		Avlång, ljust flammig
26	Utgår	0,5	0,12		Avlång matjordsfläck
27	Utgår	0,25	0,15		Flammig fläck
28	Utgår	0,4	0,2		Flammig fläck
29	Utgår	0,3	0,3		ej dokumenterad
30	Utgår	0,4	0,13		Oregelbunden ljus fläck
31	Utgår	0,12	0,12		Djurgång
32	Utgår	0,2	0,2		grund fläck
33	Utgår	0,3	0,15		mkt flammig
34	Utgår	0,2	0,2		ej dokumenterad
35	Utgår	0,45	0,3		ej dokumenterad
36	Utgår	1,3	0,4		Skarpkantad oregelbunden mörkbrun färgning, matjordsaktig fyllning
37	Utgår	0,2	0,17		ej dokumenterad
38	Stolphål	0,27	0,27	0,18	Rund något flammig mörkfärgning, möjligt stolphål, spetsig i profil
39	Utgår	0,17	0,17		matjordsfläck
40	Utgår	0,2	0,12		matjordsfläck
41	Utgår	0,6	0,2		Djurgång
42	Utgår	0,15	0,15		Försvann vid rensning
43	Utgår	0,25	0,15		Djurgång
44	Härd	0,8	0,6	0,08	Ngt oregelbunden form, flammig svartfärgning med ett antal c 0,05 m stora stenar i ytan, fyllning av svart siltig sand med sot och enstaka kolbitar

Anl nr	Tolkning	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
45	Stolphål	0,4	0,4	0,22	Stensamling med tydlig mörkfärgning, u-formad i profil, fyllning av mörkbrun sand med enstaka kolstänk samt rikligt med sten c 0,1-0,2 m stora
46	Utgår	0,3	0,1		Försvann vid rensning
47	Grop	0,5	0,3	0,32	Oval stensamling med mörkfärgning, fyllning av mörkbrun humös sand samt rikligt med sten c 0,1-0,25 m stora
48	Utgår	0,19	0,19	0,08	Rund färgning, enstaka sten i ytan, fyllning av ljusbrun flammig sand, flack profil
49	Utgår	1,1	0,7		Tydlig i plan, mkt ojämn i profil
50	Stolphål?	0,18	0,18		Rund mörkfärgning med fyllning av mörkbrun sand, möjligt mindre stolphål
51	Utgår	0,2	0,12		Matjordsfläck
52	Utgår	0,3	0,2		Matjordsfläck
53	Utgår	0,15	0,15		Matjordsfläck
54	Utgår	0,3	0,3		Djurgång
55	Utgår	0,15	0,15		Djurgång
56	Stolphål?	0,2	0,2		Rund mörkfärgning, möjligt stolphål
57	Stolphål	0,2	0,2	0,14	Rund mörkfärgning med skålformad profil, fyllning av mörkt brungrå sand, enstaka kolbitar, möjligt mindre stolphål
58	Utgår	0,18	0,12		matjordsfläck
59	Stolphål	0,22	0,22	0,12	Rund mörkfärgning med fyllning av svart humös sand, skålformad i profil, möjligt mindre stolphål
60	Utgår	0,3	0,3	0,2	Rund ljusgrå färgning med spetsig profil, flammig fyllning av ljust gråbrun siltig sand
61	Stolphål?	0,26	0,26	0,11	Rund mörkfärgning med fyllning av mörkbrun sand, u-formad i profil
62	Utgår	0,2	0,1		Försvann vid rensning
63	Stenrad	3,5	0,4	0,1	osäker anläggning, avlång stensamling av c 0,1-0,2 m stora stenar, bitvis svag mörkfärgning kring stenarna, inget synligt djup i profil
64	Utgår	0,2	0,1		Djurgång
65	Stolphål?	0,4	0,3		Matjordsliknande fyllning, osäkert stolphål
66	Utgår	0,5	0,3		Matjordsficka
67	Utgår	0,15	0,1		Matjordsficka
68	Utgår	0,25	0,2		Matjordsficka kring 2 stenar
69	Utgår	0,5	0,35		Försvann vid rensning
70	Kulturlager?	0,18	0,18	0,06	osäker kulturlager, brungrå humös sand, flack med mkt ojämn gräns nedåt
71	Utgår	0,4	0,3		Försvann vid rensning
72	Kulturlager?	0,43	0,43	0,15	Flammig brungrå sand, mkt ojämn gräns nedåt
73	Stolphål	0,4	0,4	0,24	Rund stensamling med mörkfärgning, u-formad i profil, fyllning av brungrå sand samt c 0,05-0,15 m stora stenar
74	Utgår	0,2	0,1		Matjordsficka, försvann vid rensning
75	Stolphål	0,35	0,35	0,12	Rund stensamling med mörkfärgning, skålformad i profil, fyllning av humös sand samt fyra-fem c 0,08-0,13 m stora stenar
76	Utgår	0,4	0,2		Matjordsfläck
77	Kulturlager?	0,35	0,35	0,09	Oregelbundet rundad fläck av brungrå humös sand, osäkert kulturlager
78	Stolphål	0,36	0,36	0,15	Rund mörkfärgning av brungrå humös sand, spetsig i profil, möjligt stolphål
79	Kulturlager?	0,15	0,15	0,05	mörkt brungrå humös sand

Anl nr	Tolkning	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
80	Kulturlager	0,15	0,1		oregelbunden fläck av ljusbrun flammig sand, osäkert kulturlager
81	Utgår	0,4	0,3		Matjordsfläck
82	Grop	1,2	0,8	0,2	oval tydlig mörkfärgning, skålformad i profil fyllning av gråbrun matjordsaktig sand samt ett flertal stenar c 0,05-0,25 m stora, fynd av tegel och trä i ytan
83	Utgår	0,2	0,1		tunn avlång färgning, sannolikt djurgång
84	Stolphål	0,25	0,25	0,14	Rund mörkfärgning av brungrå matjordsaktig sand, skålformad i profil, möjligt mindre stolphål
85	Kulturlager	0,2	0,2	0,02	Rund mörkfärgning, flack i profil, flammig fyllning av brungrå till gråsvart sand
86	Stolphål	0,26	0,26	0,08	Ngt diffus rund färgning kring stenar, u-formad i profil, fyllning av brungrå sand samt sten
87	Grop	0,4	0,4		ojämnt rundad gråbrun färgning, skålformad i profil, fyllning av gråbrun humös sand med enstaka kolstänk
88	Stolphål?	0,45	0,45	0,25	Rund tydlig mörkfärgning, spetsig i profil, homogen fyllning av mörkbrun siltig sand samt 7-10 stenar längs kanten
89	Kulturlager	1,3	0,8		Oval mörkfärgning, flack
90	Kulturlager	1	0,8		Oval mörkfärgning, flack
91	Stolphål?	0,22	0,22		Rund färgning av brungrå sand, skålformad i profil, osäkert stolphål
92	Grop	0,45	0,45		Tydligt avgränsad mörkfärgning med fyllning av gråsvart sand, skålformad i profil, djup ej dokumenterat
93	Stolphål?	0,35	0,35		oregelbundet rundad färgning av gråsvart något sotig sand, i profil raka sidor och plan botten, djup ej dokumenterat
94	Härdrest	0,7	0,6	0,08	svagt oval svartgrå färgning av sotig silig sand, ingen kol och ingen skärvsten, urlakade kanter
95	Kulturlager	0,25	0,25	0,01	diffust avgränsad rund mörkfärgning av mörkt brungrå flammig sand, mkt flack i profil
96	Kulturlager	0,25	0,25		ej dokumenterad

Bilaga 2. Profilfoton på stolphål

Anläggning 4.

Anläggning 38.

Anläggning 57.

Anläggning 59.

Anläggning 61.

Anläggning 65.

Anläggning 73.

Anläggning 75.

Anläggning 78.

Anläggning 84.

Anläggning 86.

Anläggning 88.

Anläggning 91.

Anläggning 93.

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0762

**Vedartsanalyser på material från Småland,
Ryssby sn. Raä 263. Söregärde**

Adress:
Kattås
670 20 GLAVA

Telefon:
0570/420 29
E-post: vedlab@telia.com

Bankgiro:
5713-0460

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 0762

2007-12-05

Vedartsanalyser på material från Småland, Ryssby sn. Raä 263. Söregärde

Uppdragsgivare: Ludvig Pappmehl-Dufay/Kalmar läns museum

Arbetet omfattar tre kolprover från en mindre slutundersökning av en järnåldersboplats. Proverna kommer från två härdar och ett stolphål. Fynden som kom vid undersökningen antyder historisk tid.

Stolphålet innehöll kol av ek. Det är inte omöjligt att kolet kommer från rester av stolpen eftersom ekens egenskaper gör att den lämpar sig för varaktiga konstruktioner. Den ruttar inte så lätt. Men kolet kan också komma från en intilliggande eldstad. I en av härdarna har man eldat med ek. I den andra fanns kol av björk och hassel.

Vid datering av materialet bör man tänka på att egenåldern kan vara hög för proverna ur A 38 och A 73. Provet ur A 44 bör däremot ge en mycket bra och tillförlitlig datering.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
38		Stolphål	0.2g	0.1g 4 bitar	4 bitar ek	Ek 22mg	
44		Härd	2.8g	0.7g 5 bitar	1 bit björk 4 bitar hassel	Hassel 45mg	
73		Härd	0.6g	0.6g 8 bitar	8 bitar ek	Ek 110mg	

Erik Danielsson/VEDLAB

Kattås

670 20 GLAVA

Tfn: 0570/420 29

E-post: vedlab@telia.com

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Ek	<i>Quercus robur</i>	500-1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot väta. Båtbygge, stängselstolp, stolpar, plogar, fat	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt och kopplat till bla Tor. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnbånd	Vanligt träd på lövängar

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomik 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover. Rapporten kommer vid årets slut att sammanställas i rapportsamlingen Vedlab rapporter 2007. Denna ges ut för att resultaten ska finnas tillgängliga för forskning. Rapportsamlingar finns för varje år sedan 1995. Meddela om ni av någon anledning inte vill att er rapport ingår i samlingen.

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2008-04-04

Ludvig Pappmehl-Dufay
Kalmar läns museum
Box 104
391 21 KALMAR

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Småland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

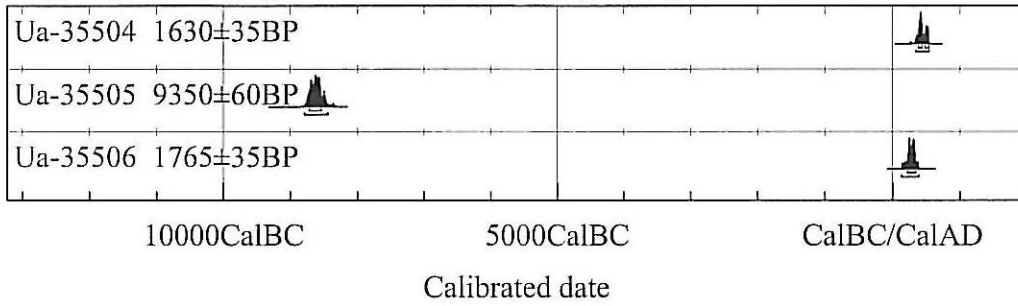
RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-35504	Söregärde A 44. prov 1	-26,4	1 630 ± 35
Ua-35505	Söregärde A 38, prov 2	-27,3	9 350 ± 60
Ua-35506	Söregärde A 73, prov 3	-24,0	1 765 ± 35

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Atmospheric data from Reimer et al (2004); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Fyndlista

KLM 44032:1-5

Sm
Ryssby sn
Söregärde 8:1
Fornl nr: 263
Arkeologisk undersökning

F nr	Ruta	Anl	Material	Sakord	Typ	Ant	Vikt(g)
1	1		Silverlegering	Mynt	Halvöre	1	1,1
2		94	Järn	Spik		1	6,6
3			Keramik	Kärl	Yngre rödgods	1	5
4		72	Bergart	Utgår		1	
5		82	Tegel	Tegelfragment		2	1,7